

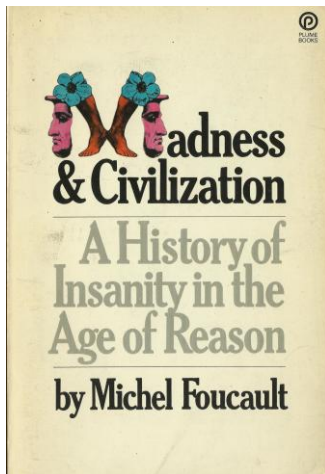
De onvermijdelijkheid van theorie

Presentatie voor
Universitair Centrum Psychiatrie RuG

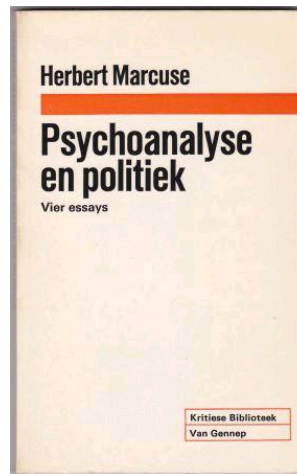
Jan-Willem Romeijn
Faculteit Wijsbegeerte
Rijksuniversiteit Groningen

Wijsbegeerte en psychiatrie

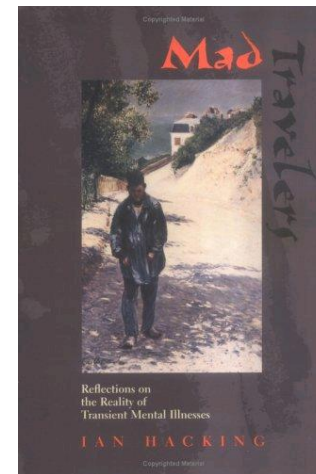
Wijsgerige reflectie op de psychiatrie heeft een lange en bewogen geschiedenis.

Foucault

Marcuse

Hacking

Theorie en praktijk

Foucault in het voorwoord van "Madness and Civilisation":

...the constitution of madness as a mental illness, at the end of the eighteenth century, affords the evidence of a broken dialogue, [...], and thrusts into oblivion all those stammered, imperfect words without fixed syntax, in which the exchange between madness and reason was made. The language of psychiatry, which is a monologue of reason about madness, has been established only on the basis of such a silence.

I have not tried to write the history of that language, but rather the archaeology of that silence.

Toegepaste wijsbegeerte

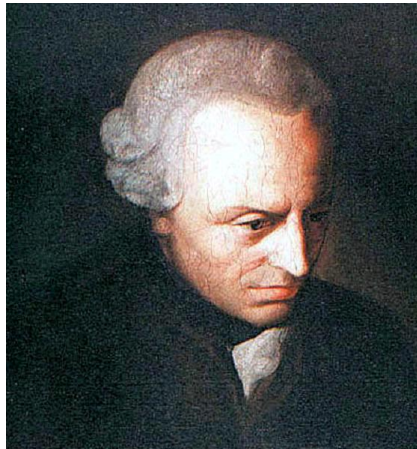
Veel hedendaagse wetenschapsfilosofie betreft zaken die voor een psychiater herkenbaarder zijn.

- ❶ Diagnose: is de DSM een meetinstrument of een ordeningsschema?
- ❷ Etiologie: hoe vindt de notie van stoornis aansluiting op oorzakelijkheid en interventie?
- ❸ Beloop: hoe komen we met statistische middelen tot de juiste kansinschatting voor het individu?

Onvermijdelijke theorie

Daarbij staan de Kantiaanse thema's van Foucault, Marcuse, en Hacking centraal.

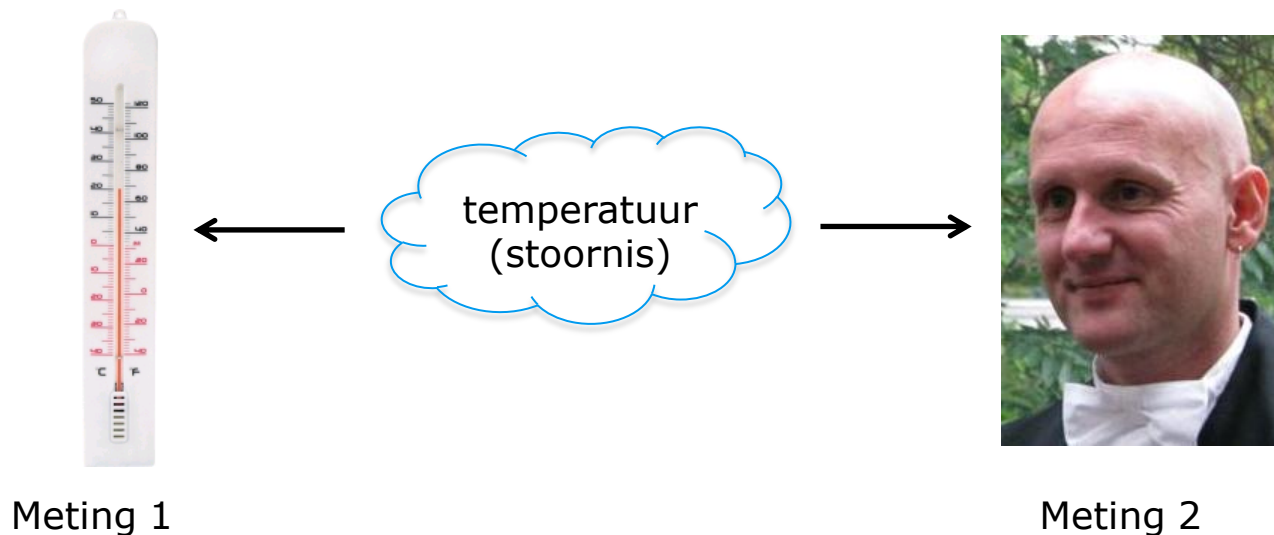
Kant

Visnet

① Instrument of indeling?

De DSM vervult twee strikt gescheiden conceptuele rollen: die van meetinstrument, en die van categorische indeling.

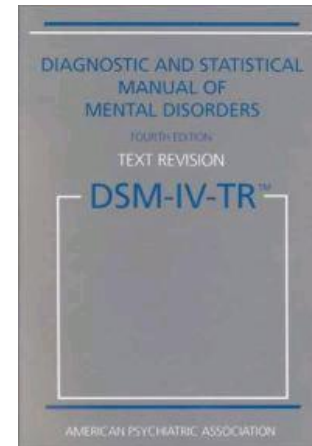

Conventionalisme

Deze dubbelfunctie is een oude bekende in de wijsgerige discussie omtrent de aard van ruimte en tijd.

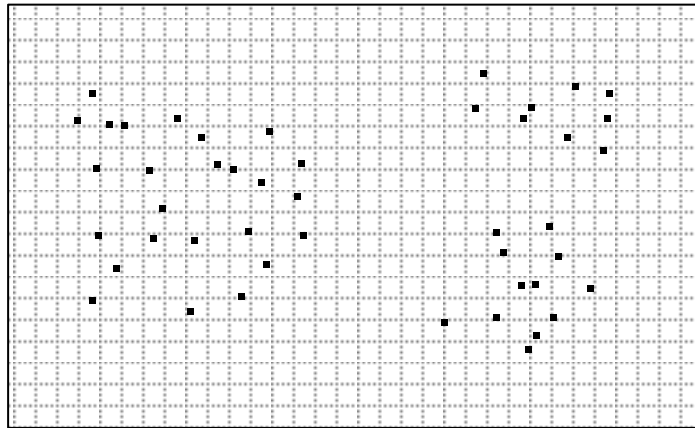
Standaardmeter

DSM

Realisme of idealisme?

De noodzaak van conventies betekent helemaal niet dat het onderwerp van die conventies van zichzelf geen structuur heeft.

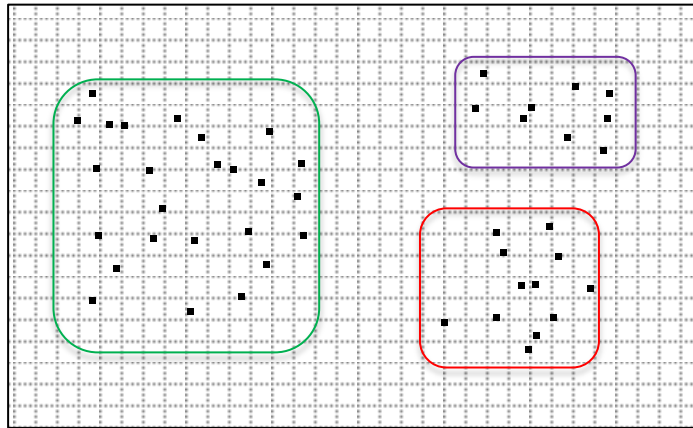

Symptoomruimte

Empirische psychiatrie

Relatief aan een structuur van symptomen kunnen de empirische gegevens de meest natuurlijke indeling in stoornissen vastleggen.

Clusters van symptomen

Comorbiditeit

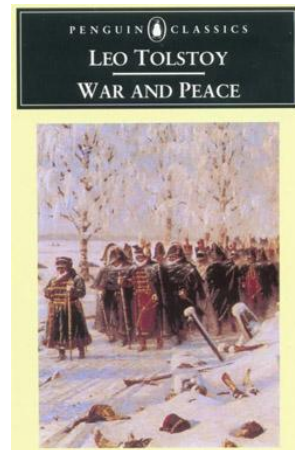
Dit biedt een nieuw perspectief op het verschijnsel van comorbiditeit. Is dit een artefact van de DSM of niet?

- › Ja, want de indeling en clustering van symptomen is er verantwoordelijk voor dat bepaalde stoornissen overlappen.
- › Nee, want de gevonden combinatie van symptomen is een ruizige meting van de toestand van de patient, en die meting kan best op twee stoornissen tegelijk wijzen.

② Oorzaak en interventie

Een stoornis heeft een veelvoud aan oorzaken. Het gaat erom een bruikbaar samenstel van oorzaken te isoleren.

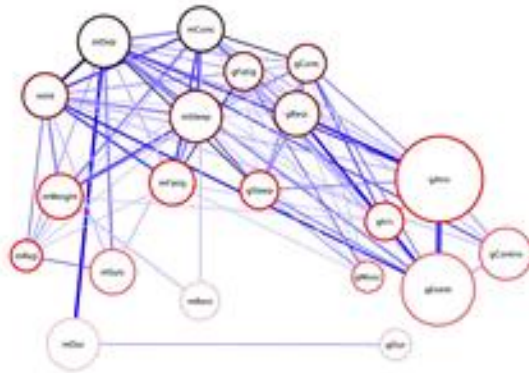
Napoleons falen

Een brand ontstaat niet...

Essentialisme?

Met een stoornis wordt niet altijd de essentie aangeduid die de symptomen veroorzaakt.

Borsbooms causale model...

...van een gokverslaving

Reductionisme?

Stoornissen kunnen fysiek maar ook psycho-sociaal worden bekeken. Metafysisch materialisme dwingt niet tot een reductie van het theoretisch vocabulaire.

ECB

Euro

Psychologische meettheorie

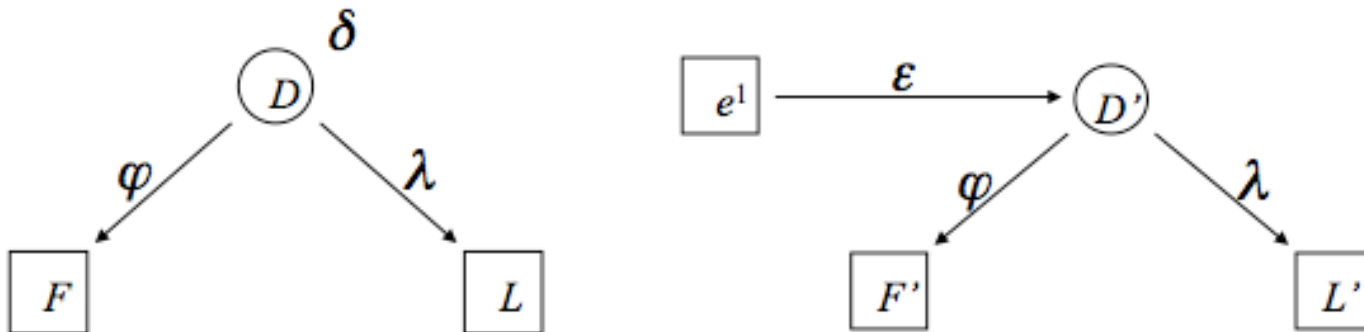
Ook zonder singuliere oorzaken, essenties en fysieke beschrijvingen kunnen we gebruik maken van meettheorie:

- > Metingen die met de DSM worden verricht, bieden zicht op het vermoedelijke cluster aan relaties tussen symptomen.
- > Die clusters beschrijven dus een veelvoud aan in elkaar grijpende oorzaken.
- > We kunnen spreken van oorzaken ondanks dat niet gegeven is hoe die oorzaken fysiek gerealiseerd zijn.

Bayesiaanse netwerken

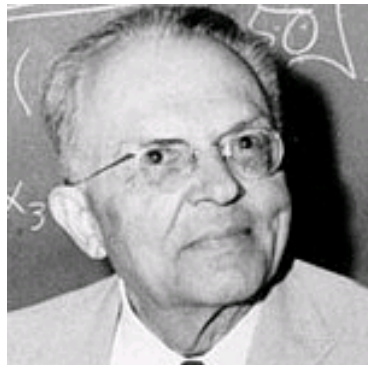
De zoektocht naar oorzakelijke structuur in symptomen en stoornissen kan worden ondersteund door zogenaamde Bayesiaanse netwerken.

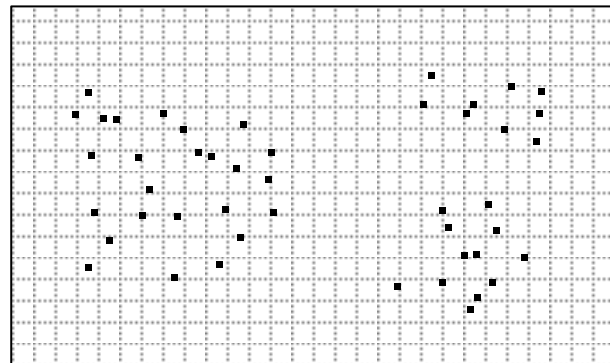
Fear and loathing in factor analysis

Symptoomdefinities

Het gebruik van zulke statistische technieken is helaas wel opgehangen aan vooronderstellingen over de relevante variabelen en hun conceptuele verbanden.

Carnap

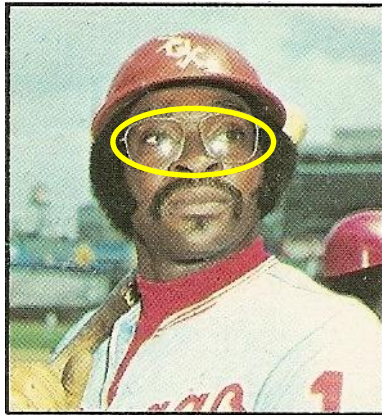

Symptoomruimte

③ Kans voor het individu

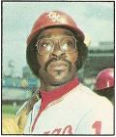

Elke statistische kansinschatting is het gevolg van een selectie van variabelen.

Dick Allen: de kans op een hartinfact?

Modelselectie

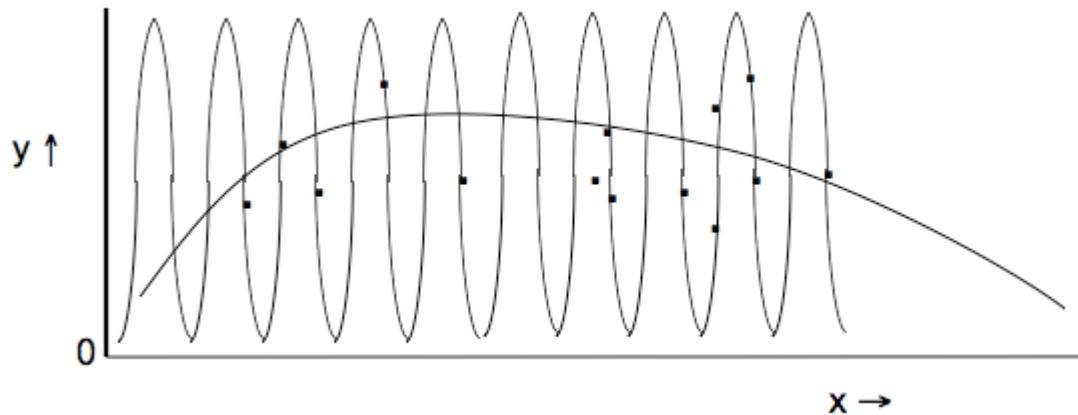
Modelselectietechnieken stellen in staat om een gemotiveerde selectie van variabelen te maken.

✗	a 	b 	✗
✓	c 	d 	✗

Het correcte model: c

Maar dan nog...

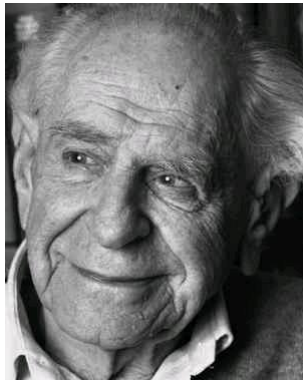
Modelselectietechnieken maken onvermijdelijk aannames over noties als eenvoud, voorspelling, modelpassing, en parameterisatie.

Accommodation, specificity and the sub-family problem

Onvermijdelijke theorie

De beschrijving, causale structuur en voorspelling van stoornissen hangt af van theoretische uitgangspunten. Het doel is de empirie zo veel mogelijk te laten leiden.

Popper

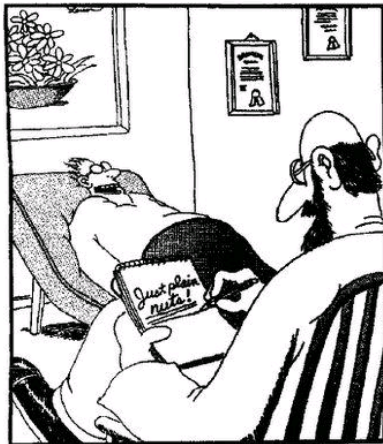
TOOLSTATION

Zaklamp

Individu en groep

De vraag is op welk niveau van beschrijving we patiënten en stoornissen het beste kunnen benaderen. Ergens moet systematiek en herhaalbaarheid worden aangenomen.

Inter vs Intra

Voor het intra-individuele beschrijvingsniveau zijn de dimensies voor inter-individuele variaties niet altijd geschikte variabelen. Als voorbeeld:

- > De variantie in IQ-scores is informatief voor een populatie maar in een beschrijving van het cognitieve apparaat is intelligentie geen natuurlijke parameter.
- > Variantie in IQ wordt voor de helft verklaard door genetische variatie maar dat houdt niet in dat intelligentie voor de helft veroorzaakt wordt door genen.

Zenuwziekte ontzenuwd

Een methodische benadering en een betere conceptuele grondslag van de psychiatrie dragen hopelijk bij aan een beter inzicht in interventies, en aan een beter begrip van en voor psychiatrische ziekten.

Dank jullie wel

Voor vragen en opmerkingen, email:

`j.w.romeijn@rug.nl`

De slides komen op mijn webpagina:

`http://www.philos.rug.nl/~romeyn`

